

krvavelo je srcé — in nikdar v svojem življenji se ni več zasmijal. In da-si je marsikdo izkusil to, govorili so vendar ljudje le zaničljivo o tej brvi.

Samó jedna oseba tega ni storila in to je bila kraljiča iz Sabe. Ko je šla nekega dne z obilimi darovi preko rečene brvi k Salomonu, najmodrejšemu kralju, mogla se ni odločiti, da bi postavila nogo na to brv. Zamislila se je — v njenem duhu so vstajali spomini na Adamovo drevo — in v proroškem duhu je videla, da bode na križu od tega drevesa viselo zveličanje vesoljnega svetá. Pokleknila je pred lesom in ga čestila. Potem si je dala narediti prod — po katerem je šla preko potoka.

Salomon si je ukazal prinesti brv, da bi jo porabil v svoj prekrasni tempelj — ali nikjer je niso mogli porabiti. Tù je bila prekratka, tam zopet predolga — in ako so jo odžagali, skrajšala se je že celó za polovico. Salomon jo je ukazal nesti nazaj.

Ljudstvo je postalo zopet brezbožno. Bog je je kaznoval z nevihtami in vodami. Potok, preko katerega je bila brv, šel je po drugem tiru, drevo je ostalo na suhem. A prišle so večje vode, in drevo je splavalo z njimi do jezera Betzajde. Tù je obležalo v kraku poleg obrežja. Nihče se ga ni več spominal.

Kadar je prišel čas odrešenja svetá, óna osodepolna noč Kristova v ječi in se je zdijavalo ljudstvo posvetovalo o križi — spómneli so se debila v kraku ležečega. *Ta les, napit pregreh svetá, bode dovolj težko breme. Z velikim trdom so ga potegnili na suho, stesali iz njega križ, ter ga položili na Kristove rame.*

Dospévši na Golgato, postavili so križ v zemljo. Bila je ona ista zemlja, v katero je bil Set vsadil vejico — Adamov grob.

Stoletja je bil tù pokopan sv. križ. Ko je pa cesar Konštantin sè svojo materjo sv. Heleno hotel tù sezidati katoliško cerkev, najden je bil zopet sv. križ. A bili so trije; kateri je pravi? Vsled goreče molitve pobožnega škofa Makarija se je zgodil čudež ozdravljenja in sv. križ je bil najden.

Odslej se je začelo častenje sv. križa in sléharen, ki je dobil samo trščico od njega, hranil ga je kot najsvetejši spominek. V zlato in srebro so je kovali knezi in vladarji. Prišel pa bode čas, ko bodo vse te trščice oprostene okóv; angeli božji je bodo zbrali in poslednji dan se bode zasvetil križ na nebu. Zbrali se bodo na to znamenje vsi narodi in čuli sodbo, ki bode določila vsakemu človeku njegovo večnost.

Prevela J. M.

Pisma mlademu prijatelju.

XV.

Dragi!

eta 1848. je udihnla tiskovna svoboda rekel bi kar črez noč novo življenje tudi na našem časopisnem polji. Štirje časopisi poleg „Novic“ so zagledali beli dan v drugej polovici 1848. l. — V Blaznikovej tiskarni je jel izhajati pod dobrim uredništvom jezikoslovca M. Cigaleta prvi slovenski

politični list v pravem pomenu besede: „Slovenija“. Ta časopis, ki je prihajal na svetlo po dvakrat na teden v celej pólí, potegoval se je moško za celokupnost slovensko in narodno ravnopravnost v uradu, šoli in cerkvi v navduševalnih členkih in dopisih, zadnja nepolitična stran pa je prinesla vselej kaj leposlovnega ali znanstvenega.

Matej Cigale je zagledal svet 1819. l. v Loméh pri Črnem vrhu nad Idrijo in je sedaj e. k. ministerijalni svétnik na Dunaji. — Poleg uredništva „Slovenije“ je dopisaval v novjšem času tudi v „Novice“, „Kres“, priobčivši kot temeljit jezikoznanec več slovničnih razprav, ki so mnogo pripomogle k likanju naše slovenščine. Kot izveden pravoslovec ureduje (sè Stritarjem) za pravnike važni „Državni zakonik“ (vsako leto v četvorki). Sad dolgega truda je njegova knjiga: „Znanstvena terminologija“ (izrazoslovje, nazvoslovje), ki rabi kot vodilo raznim še le dobro se razvijajočim znanostim v materinem jeziku. Izdala jo je „Matica Slovenska“ 1880. l. Bolj še sloví kot urednik Wolfovega nemško-slovenskega slovarja.

Povedal sem ti vže, da Vodnikovo glavno delo „nemško-slovensko-latinski slovar“ ni ugledal belega dne. Prišel je po smrti njegovej v roke znanemu prozajistu Ravnikarju, ki ga je uročil slovničarju Metelku, ta pa ga prepustil ljubljanskemu „slovenskemu društvu“ (1848. l., da ga spravi na svetlo. Ker pa je zaspalo po 1850. letu „slovensko društvo“ po neprijaznih političnih ne-zgodah, zategne se zopet izdaja slovarja. Po nagibu Bleiweisovem pa je založil nepozabljivi Ljubljanski knez in vladika A. A. Wolf ogromno vsoto za dve deli, ki imati stalno važnost v slovenskej književnosti: Wolfov slovar in Wolfovo sv. pismo, kakor se navadno imenujete. Vodnikov slovar je namreč pomnožil, zboljšal in uredil po drugih zbirkah in sè sodelovanjem večjih rodoljubov M. Cigale, ter je takó prišel v déžl 1860. l. nemško-slovenski del v dveh obilih zvezkih. Slovensko-nemški del pa se je zavlekel po raznih zgodah in ne-zgodah, dokler ga ne spravi zopet v tir zaslužni knez in vladika Ljubljanski Iv. Pogačar in izročilo se je pred par leti uredovanje njegovo gosp. Maksu Pletersniku, profesorju na Ljubljanskej gimnaziji (r. 1840. l. v Pišecah na Štirskem), priznanemu književniku slovenskemu, ki je pisal svoje dni v „Zoro“, „Dunajski Zvon“, sodeloval pri knjigi „Slovanstvo I.“ (1873. l. izdala Matica Slovenska) in v Janežičevem „Ovetji“ je prijavil v slovenskem prevodu staro rusko epično národno pesen v nevezanej besedi: „Slovo o polku Igorevè (1866. l.). — „Sveto pismo stare in nove zaveze“ pa je uredil (1856, 57, 58, 59) v 6 zvezkih s pomočjo večjih duhovnikov (po Alliolega nemškem prevodu) Jurij Volec († 1885. l. kot dekan in kanonik v Ljubljani), duhovit propovednik in zeló priden sotrudnik „Zgodnje Danice“.

„Slovenija“ je prenehala 1850. l. (v četvorki) meseca sušca, namesto nje pa se je nadaljeval izdajati prvi slovenski uradni list (če ne vštevamo dvamesečnega glasila francoske vlade „Télégraphe officiel“) „Ljubljanski časnik“, ki ga je urejeval znani župnik B. Potočnik, 1851 l. pa profesor Dragutin Melcer.

V Celji so jele izhajati z drugim polletjem 1848. l. po jedenkrat na teden politične „Slovenske Novine“, na konci 1849. l. pa so se preobrazile v „Celjske novine“, ki so izhajale dve leti pod uredništvom profesorja V. Konška.

V Ljubljani se je porodil drugo polovico tistega usodepolnega leta tudi leposlovní časopis „Vedež“, ki ga je izdajal in dobro uredoval po jedenkrat na teden do konca 1850. l. priznani pisatelj slovenski Ivan Navratil. Ta list je bil namenjen slovenskej mladini in jako priljubljen ter je prinašal mnogo zabavnega in poučnega gradiva slovenskih rodoljubov, ki se štejejo sedaj med boljše pisatelje slovenske.

Ivan Navratil se je porodil 1825. l. v Metliki in je sedaj c. kr. rav. predstojnik pri najvišjem sodišči na Dunaji.

Razven uredništva „Vedeževega“ je podpiral z jezikoslovními drobtinami, z národním in drugim blagom „Novice“, „Slovenijo“, „Šolski prijatelj“, „Slov. bčelo“, „Glasnik“, „Kres“ . . . v letopisih „Maticе Slovenske“ je spisal par korenitih in zanimivih razprav (o Bosni in Hercegovini, o vražah . . .) in v „Kopitarjevej spomenici“ (izdala Matica Slovenska 1880. l.) je priredil životopis njegov. Sestavil je tudi Miklošičeva slovenska berila za višo gimnazijo (1853, 54, 58, 65 [81]) in vže 1850. l. je spisal kratko a jedernato slovnico (se slovarčkom) v nemškem jeziku za sodnijske uradnike. Leta 1856. je izdal jako temeljito razpravo o rabi glagola (Beitrag zum Studium des slavischen Zeitwortes) ter je precěj pripomogel k večjej pravilnosti slovenskega jezika.

Drugo polovico 1848. l. je zagledal luč sveta v Ljubljani tudi prvi „Slovenski cerkveni časopis“, ki ga je ustanovil dični knez in vladika Ljubljanski dr. Ivan Zl. Pogačar († 1884. l.), pisatelj slovenski, ki je vsestransko podpiral in pomagal ustanovljati književna in druga narodna podjetja. A še isto leto preneha „Slov. cerkveni časopis“, ki je izhajal vsako soboto, prekrstivši se (20. oktobra 1848. l.) v „Zgodnjo Danico“, ki izhaja še danes vsak petek v četvorki (40. leto). Ta slovenski cerkveni časopis je uredoval Pogačar sam do 1852. l., ko prevzamea uredništvo po malih promenah sedanja kanonika, mnogozasluzni Luka Jerán in rodoljubni cerkveni pisatelj Andrej Zamejec, od 1856. l. naprej pa mu je vedno urednik sam L. Jeran. „Zgodnja Danica“ je prinesla v svojih malo ne štiridesetih letih svojega življenja, vzlasti v starejših letnikih, marsikak izvoren, pa tudi korenit spis ali razpravo, tikajočo se bogoslovnega in cerkveno-zgodovinskega (slovenskega) polja; nadalje mnogo ascetičnega (strogo pobožnega) in obredoslovnega blagá, poročila o misijonarjih (vzlasti slovenskih), o cerkvenej književnosti in različnih drugih več ali menj ukovitih spisov in dopisov, ki imajo bolj začasno, a vender starinsko zanimivo vrednost. Kakor so stare „Novice“ v nekem oziru nekaj arhiv (zaloga starih listin) za kulturno zgodovino našega naroda, kar se je preporodil, takó je stara „Danica“ nekaj arhiv za cerkveni razvoj in zgodovino našega naroda ter je uplivala mnogo na probujo in izobraževanje posebno priprostega in neukega naroda slovenskega. Pridobila si je vzlasti v prejšnjih letnikih — ko še ni bilo toliko preveč slovenskih časopisov — lepo število nabožnih pisateljev (in pesnikov), ki imajo zasluge tudi na drugih poljih slovenske književnosti. Jezik njen je z malimi izjemami kakor pred tridesetimi leti ter se odlikuje po pristno narodnem zlogu, domačej besedi in priprostitih izrazih.

O Luki Jeránu in njegovem slovstvenem delovanji prihodnjič.

Pozdravlja Te

P. B.